



## Sămânța lui Avraam

### Sabat după-amiază

**Text de memorat:** „Voi însă sunteți \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_ un popor pe care Dumnezeu Și l-a câștigat ca să fie al Lui, ca să vestiți puterile minunate ale Celui ce v-a chemat din întuneric la lumina Sa minunată.” (1 Petru 2:9)

„Într-un orășel, ceasul din vitrina unui bijutier s-a oprit într-o zi la ora 8:45. Mulți cetățeni se bazau pe el ca să știe cât era ceasul. În acea dimineață, oameni de afaceri și persoane de tot felul s-au uitat în vitrină și au văzut că era abia 8:45. Copiii, în drumul lor spre școală, au fost surprinși să descopere că aveau încă destul timp să zăbovească. Mulți oameni au întârziat în acea dimineață pentru că un mic ceas din vitrina bijutierului se oprise.” – C.L. Paddock, *God’s Minutes*, p. 244, adaptat.

Ce reprezentare exactă a eșecului Israelului antic! Domnul i-a așezat pe evrei „în mijlocul neamurilor” (Ezechiel 5:5) – într-un ținut strategic, o adevărată punte de legătură între cele trei continente (Africa, Europa și Asia). Ei trebuiau să fie „ceasul” spiritual al lumii.

Totuși, într-un anumit sens, așa cum s-a întâmplat cu ceasul din vitrina bijutierului, poporul Israel s-a oprit. Cu toate acestea, nu a fost un eșec total, deoarece atunci, ca și astăzi, Dumnezeu Își are rămășița Lui credincioasă. Studiul din săptămâna aceasta se concentrează pe identitatea și pe rolul adevăratului Israel al lui Dumnezeu din orice veac, inclusiv din veacul nostru.

**Studiul pe scurt:** *Ce făgăduințe legate de legământ i-a făcut Domnul lui Israel? Ce condiții au venit odată cu ele? Cât de bine a respectat poporul acele făgăduințe? Ce s-a întâmplat când nu a ascultat?*

„Căci tu ești un popor sfânt pentru Domnul, Dumnezeul tău; Domnul, Dumnezeul tău te-a ales ca să fii un popor al Lui dintre toate popoarele de pe fața pământului” (Deuteronomul 7:6).

Nu există nicio îndoială: Domnul a ales în mod specific poporul evreu ca să fie reprezentantul Său special pe pământ. Termenul tradus cu „al Lui” în versetul de mai sus este *segullá* și poate însemna „proprietate valoroasă” sau „tezaur deosebit” („proprietatea Lui”, NTR). De asemenea, lucrul cel mai important este că alegerea aceasta este în totalitate acțiunea lui Dumnezeu, o expresie a harului Său. Nu s-a găsit nimic la copiii lui Israel care să-i facă să merite acest har. Nici nu putea să se găsească, deoarece harul este ceva nemeritat.

## 1. Cum explică versetul de mai jos alegerea poporului Israel de către Domnul?

### Ezechiel 16:8

---

„De ce Domnul a ales Israelul? Acesta este un lucru de nepătruns. Poporul Israel era un mic grup de oameni fără cultură sau prestigiu. Nu avea calități care să garanteze o asemenea alegere. [...] Motivul suprem al acelei alegeri se găsește în taina dragostei dumnezeiești. Totuși, adevărul este că Dumnezeu a *iubit* Israelul și l-a *ales*, onorând prin aceasta făgăduința făcută strămoșilor lui. [...] Poporul a fost ales în virtutea dragostei lui Iehova pentru el. El a fost eliberat din sclavia Egiptului prin manifestarea puterii lui Iehova. Ar fi trebuit să priceapă semnificația acestor intervenții mărețe și să-și dea seama că era, într-adevăr, un popor sfânt, prețios și deosebit!” – J.A. Thompson, *Deuteronomy*, Londra, 1974, pp. 130–131.

Potrivit planului divin, israeliții trebuiau să fie atât un neam împărătesc, cât și unul preoțesc. Într-o lume nelegiuită, ei trebuiau să fie de viță regală din punct de vedere moral și spiritual, triumfând asupra domniei păcatului (Apocalipsa 20:6). Ca preoți, ei trebuiau să se apropie de Domnul prin rugăciune, prin laudă și prin jertfe. Ca un mijloc de legătură între Dumnezeu și păgâni, ei trebuiau să slujească drept învățători, predicatori și profeți și să fie exemple de viețuire sfântă – reprezentanții cerești ai adevăratei religii.

***Textul pentru astăzi spune că ei trebuiau să fie deosebiți „dintre toate popoarele de pe fața pământului”. Având în vedere tot ce învață Cuvântul despre virtutea umilinței și despre pericolul mândriei, ce crezi că înseamnă această mențiune? În ce fel ei trebuiau să fie diferiți, aleși „dintre toate popoarele”? Ar trebui să ne aplicăm noțiunea aceasta și nouă, ca biserică? Dacă da, cum?***

Făgăduința despre o țară care avea să fie dată poporului lui Dumnezeu, Israel, i-a fost făcută mai întâi lui Avraam și apoi le-a fost repetată lui Isaac și lui Iacov. Cuvintele lui Iosif de pe patul de moarte au fost o reiterare a acestei făgăduințe (Geneza 50:24). Totuși, Dumnezeu l-a înștiințat pe Avraam că aveau să treacă „patru sute de ani” până ce sămânța lui avea să ia în stăpânire țara (Geneza 15:13,16). Împlinirea făgăduinței a început în zilele lui Moise și ale lui Iosua. Moise a repetat porunca divină: „Vedeți, v-am pus țara înaintea, intrați și luați în stăpânire țara” (Deuteronomul 1:8).

**2. Citește Deuteronomul 28:1,15. Ce implică aceste cuvinte? Pe scurt, țara avea să le fie dată ca parte a legământului. Un legământ implică obligații. Care au fost obligațiile poporului Israel?**

---

Prima parte a pasajului din Deuteronomul 28 prezintă binecuvântările pe care aveau să le primească israeliții dacă făceau voia lui Dumnezeu. Cealaltă secțiune a capitolului vorbește despre blestemele care aveau să vină peste ei dacă nu făceau voia lui Dumnezeu. Blestemele acestea „erau în mare măsură, dar nu întregime, cauzate de faptul că i s-a permis păcatului să lucreze propriile rezultate rele. [...] «Cine seamănă în firea lui pământească va secera din firea lui pământească putrezirea» (Galateni 6:8). La fel ca apa care, dacă este lăsată să curgă, nu va înceta să o facă până nu-și va atinge nivelul; asemenea ceasului care, dacă este lăsat să bată, nu va înceta să funcționeze până când nu se va opri de tot; asemenea pomului care, dacă este lăsat să crească, va aduce rod, și păcatul are un nivel de atins, un traseu de parcurs, un rod care trebuie să se coacă, iar «sfârșitul acestor lucruri este moartea» (Romani 6:21).” – *The Pulpit Commentary: Deuteronomy*, H.D.M. Spence și Joseph S. Exell editori, 1890, vol. 3, p. 439.

Niciuna dintre făgăduințele care aveau în vedere țara nu era necondiționată. Ele au fost date ca parte a legământului. Poporul Israel trebuia să-și facă partea lui. În caz contrar, făgăduințele puteau fi anulate. Domnul a spus foarte clar, și nu doar o dată, că, dacă israeliții nu aveau să asculte, țara urma să le fie luată. Citește Leviticul 26:27-33. Domnul nu putea fi mai explicit de atât.

***În calitate de creștini, noi așteptăm să primim promisiunile locuri din cerul cel nou și de pe pământul cel nou. Ele ne-au fost făgăduite tot așa cum le-a fost făgăduită evreilor țara promisă. În același timp, există niște condiții pentru a ajunge acolo. Care sunt condițiile acestea, în special în contextul mântuirii prin credință?***

„Dar ei n-au ascultat, n-au luat aminte, ci au urmat fiecare pornirile inimii lor rele. De aceea am împlinit asupra lor toate cuvintele legământului acestuia pe care le poruncisem să-l păzească, și pe care nu l-au păzit” (Ieremia 11:8).

Domnul spune că va împlini în dreptul lor „toate cuvintele legământului acestuia”. *Și totuși, El vorbește despre ceva rău!* Deși avem tendința de a ne gândi la legământ ca oferindu-ne doar ce este bun, există și cealaltă latură a înțelegerii. Principiul acesta s-a văzut și în cazul lui Noe. Dumnezeu i-a oferit ceva minunat: păstrarea vieții în fața distrugerii; dar Noe a trebuit să asculte pentru a primi binecuvântările harului lui Dumnezeu. Dacă nu ar fi ascultat, s-ar fi împlinit cealaltă latură a legământului.

### **3. Compară Ieremia 11:8 cu Geneza 6:5, în ce privește lumea antediluviană. Care este asemănarea? Ce ne spun aceste versete despre cât este de important să ne controlăm gândurile?**

Din nefericire, istoria poporului Israel ca națiune a fost, în cea mai mare parte, un model repetat de apostazie urmată de judecăți divine, de pocăință și de o perioadă de ascultare.

Analizează aceste versete din cartea Ieremia care vorbesc despre apostazia lui Israel: „El zice: «Când se desparte un bărbat de nevastă-sa, pe care o părăsește, și ea ajunge nevasta altuia, se mai întoarce bărbatul acesta la ea? N-ar fi chiar și țara aceasta spurcată? Și tu ai curvit cu mulți ibovnici, și să te întorci iarăși la Mine?», zice Domnul. [...] «Dar, cum este necredincioasă iubitelui său o femeie, așa Mi-ați fost necredincioși voi, casa lui Israel», zice Domnul” (Ieremia 3:1,20).

Pasajul aduce în discuție un aspect care a fost abordat anterior: legământul pe care Dumnezeu vrea să-l încheie cu noi nu este doar un acord juridic rece, făcut între oameni de afaceri care caută să obțină cel mai bun târg pentru ei înșiși. Relația de legământ este un angajament la fel de serios și de sacru cum este căsătoria, motiv pentru care Domnul folosește imaginea aceasta.

Ideea centrală aici este că apostazia copiilor lui Israel nu și-a avut rădăcina în neascultare, ci în ruperea relației personale cu Domnul, o ruptură care a rezultat în neascultare și care, în cele din urmă, a adus pedeapsa asupra lor.

***De ce este aspectul personal, relațional, atât de important în viața creștină? De ce suntem atât de predispuși să cădem în păcat și în neascultare dacă relația noastră cu Dumnezeu nu este bună?***

**4. În ciuda ciclului repetat al lui Israel de apostazie, judecăți divine și pocăință, ce speranță se găsește în versetele de mai jos?**

Isaia 4:3 \_\_\_\_\_

Mica 4:6,7 \_\_\_\_\_

Țefania 3:12,13 \_\_\_\_\_

Cu toate că planul lui Dumnezeu pentru Israelul antic a fost stricat de neascultare, nu a fost niciodată zădărnicit în totalitate. Printre buruieni mai cresc totuși și câteva flori. Mulți dintre profeții Vechiului Testament vorbesc despre această rămășiță credincioasă pe care Dumnezeu o va strânge la Sine ca pe un buchet frumos.

Scopul lui Dumnezeu de a crea și a păstra o rămășiță a fost același cu cel pe care l-a avut cu toți copiii lui Israel, și anume să-i folosească drept instrumente ale Sale care să proclame „slava Mea printre neamuri” (Isaia 66:19). Prin intermediul lor, alții aveau să se alăture credincioșilor ca „să se închine Împăratului, Domnul oștirilor” (Zaharia 14:16). Astfel, oricât de mult s-a înrăutățit situația, Dumnezeu a avut întotdeauna niște oameni credincioși care, în ciuda apostaziei din rândurile poporului Său ales, și-au întărit chemarea și alegerea (2 Petru 1:10). Pe scurt, indiferent de eșecurile poporului în general, au existat oameni care au încercat să-și respecte partea lor de legământ cât au putut de bine (vezi, de exemplu, 1 Împărați 19:14-18). Și, deși poate au suferit împreună cu poporul lor ca întreg (de pildă, exilul), făgăduința finală, și anume viața veșnică, va fi a lor.

**5. Ce spune Isus în versetele de mai jos? Aplică aceste cuvinte și făgăduințele pe care le conțin la situația legată de apostazia Israelului antic. Cum explică aceste cuvinte existența unei rămășițe credincioase?**

Ioan 10:27,28 \_\_\_\_\_

Cu câțiva ani în urmă, o tânără creștină a renunțat de tot la credința ei, în mare parte pentru că s-a descurajat din cauza păcatului, a apostaziei și a ipocriziei pe care le-a văzut în biserica locală. „Oamenii aceia nu erau cu adevărat creștini”, a spus ea, folosind acest argument ca o scuză pentru a renunța la tot. Bazându-ți răspunsul pe principiile din studiul de azi, de ce scuză ei este neconvingătoare?

În ciuda greșelilor și a eșecului Israelului antic, Domnul nu a renunțat la planul Său de a avea un popor credincios care să-l slujească. De fapt, Vechiul Testament privea înainte la timpul când Domnul avea să înființeze Israelul spiritual, un grup loial de credincioși, evrei și neamuri, care avea să ducă mai departe lucrarea de predicare a Evangheliei în lume. Bine ați venit în biserica primară!

## 6. Citește Galateni 3:26-29:

a) Despre ce făgăduință vorbește Pavel în versetul 29? \_\_\_\_\_

b) Care este elementul-cheie care face din cineva moștenitorul acestor făgăduințe? (Galateni 3:26) \_\_\_\_\_

c) De ce dă Pavel la o parte diferențele de gen, naționalitate și statut social?

d) Ce înseamnă să fim „una în Hristos”? \_\_\_\_\_

e) Cum ne ajută Romani 4:16,17 să înțelegem ceea ce spune Pavel în Galateni 3:26-29? \_\_\_\_\_

Ca fiu al lui Avraam, Isus Hristos a devenit într-un mod special moștenitorul făgăduințelor legământului. Prin botez ne-am înrudit cu Isus și prin El obținem dreptul de a fi părtași la făgăduințele făcute lui Avraam. Astfel, tot ceea ce Dumnezeu i-a promis lui Avraam se regăsește în Hristos, iar promisiunile devin ale noastre nu datorită naționalității, rasei sau genului, ci prin harul pe care Dumnezeu îl revarsă asupra noastră prin credință.

„Darul făcut lui Avraam și seminței lui nu cuprinde numai țara Canaanului, ci tot pământul. Așa spune apostolul, că făgăduința ca să fie el moștenitor al lumii n-a fost făcută lui Avraam, nici seminței lui prin lege, ci prin îndreptățirea prin credință (Romani 4:13). În Biblie ni se vorbește în mod clar că făgăduințele făcute lui Avraam urmează să fie împlinite prin Hristos. [...] [Cei credincioși devin] moștenitori «la o moștenire nestricăcioasă și neîntinată, care nu se poate veșteji» (1 Petru 1:4), un pământ eliberat de blestemul păcatului.” – Ellen G. White, *Patriarhi și profeți*, p. 170. Această făgăduință se va împlini în mod literal atunci când cei sfinți vor trăi veșnic pe noul pământ, împreună cu Isus Hristos (Daniel 7:27).

„Dumnezeu nu recunoaște nicio deosebire pe bază de naționalitate, rasă sau castă. El este Creatorul tuturor oamenilor. Toți oamenii sunt o familie prin creațiune și toți sunt una prin răscumpărare. Hristos a venit să dărâme orice zid de despărțire, să deschidă toate despărțiturile templului, pentru ca orice suflet să aibă intrarea liberă la Dumnezeu. Dragostea Lui este atât de cuprinzătoare, atât de profundă, atât de deplină, încât pătrunde pretutindeni. Ea ridică mai presus de influența lui Satana pe aceia care sunt amăgiți de ispitirile lui și îi așază în apropierea tronului lui Dumnezeu, tron înconjurat de curcubeul făgăduinței. În Hristos nu mai este nici iudeu, nici grec, nici rob, nici slobod.” – Ellen G. White, *Profeți și regi*, pp. 369–370.

**Rezumat:** Adevăratul Israel al lui Dumnezeu este Israelul credinței – oameni care trăiesc într-o relație spirituală, de legământ, cu El. Astfel de oameni au rolul de reprezentanți ai Săi, care oferă lumii Evanghelia harului Său salvator.



### Studiu la rând:

#### Zaharia 14 – Matei 2

#### *Evanghelizare, subcapitolul „Lucrarea pentru persoanele în vârstă”*

1. Completează textul: „și nu vor mai fi ..... în Casa Domnului oștirilor în ziua aceea”.

---
2. Cum era legământul Domnului cu Levi?

---
3. Completează textul: „Și veți vedea din nou atunci deosebirea ..... ”

---
4. După ce eveniment i s-a arătat un înger lui Iosif, în Egipt?

---
5. Care sunt subiectele pentru care spun că s-au rugat unele persoane în vârstă?

---

**Text-cheie: 1 Petru 2:9****I. Privire generală**

Cu toate că erau poporul ales al lui Dumnezeu și moșteniseră legământul înaintașilor săi, mulți din Israel au repetat greșelile părinților lor, trecând cu vederea importanța legământului în viața lor. Dumnezeu S-a confruntat din nou cu necesitatea de a cerne rămășița din rândurile copiilor Săi păcătoși.

**II. Comentariu****„Un popor dintre toate popoarele”**

În Deuteronomul 28, ca și în Isaia, în Ieremia, în Țefania și în cărțile multora dintre profeții mici, făgăduințele legate de legământ i-au fost făcute poporului Israel pe baza credințioșiei lui față de Iehova.

Cu toate acestea, moartea lui Isus, a Unsului (Mesia), prevestită în Daniel 9:25-29, a dus, în cele din urmă, la extinderea noului legământ la evrei și neamuri deopotrivă. Acum oricine poate revendica, prin credință, făgăduințele legământului ca fiind ale sale. Deși mulți dintre copiii lui Israel l-au fost necredințioși lui Dumnezeu, Dumnezeu a rămas credincios față de poporul Său.

**Înțelegerea cu privire la țara promisă**

„În mod consecvent, Vechiul Testament descrie țara promisă patriarhilor și lui Israel în termeni teologici: ca darul sau binecuvântarea lui Dumnezeu pentru poporul legământului Său (Geneza 12:1,7; 13:14-17; 15:18-21; Deuteronomul 1:5-8; Psalmii 44:1-3). [...] Prin urmare, poporul Israel nu poate pretinde că are o relație directă cu pământul pe care îl locuiește – nu îl poate avea la dispoziție în mod autonom, nu îl poate trata ca pe o proprietate absolută. Israel nu deține țara. [...]”

Deși țara a fost un dar al harului pentru Israel, poporul legământului putea să locuiască sau să rămână în ea doar dacă avea să asculte de Domnul (vezi Deuteronomul 4:40; Isaia 1:19). Darul nu putea fi primit fără Dătătorul său.” – Hans K. LaRondelle, *The Israel of God in Prophecy: Principles of Prophetic Interpretation*, Andrews University Press, 1983, p. 136.

**Poporul Israel și legământul**

O notă spirituală dominantă a legământului harului a fost: „ascultă și vei trăi; dacă nu vei asculta, vei muri”. Pentru Israelul antic, acest motiv tematic străbate de la un capăt la celălalt atât Vechiul, cât și Noul Testament. De la legământul cu Adam și până la noul legământ, respectarea voinței exprimate în porunci a lui Iehova a fost legată de fiecare făgăduință divină.



Făgăduințele legate de măreția națională și de extinderea țării făcute lui Israel se întemeiau pe aspectele condiționale ale legământului. Negreșit, acele făgăduințe referitoare la națiune care s-au aplicat la viitorul poporului Israel și la proeminența lui internațională fuseseră legate de condiția ascultării din partea acestuia. Pe de o parte, indiferent de alegerea umană, voința hotărâtă a lui Dumnezeu se bazează pe împlinirea neclintită a făgăduinței divine (Geneza 3:15). Pe de altă parte, se pare că Dumnezeu îngăduie ca alegerile umane să perturbe obiectivul unei făgăduințe divine, dând naștere astfel unui lanț de consecințe amare (Geneza 2:16,17).

### **Rămășița**

„Ori de câte ori profeții din Vechiul Testament descriu rămășița escatologică a lui Israel, aceasta este caracterizată ca fiind o comunitate religioasă credincioasă care se închină lui Dumnezeu cu o inimă nouă, pe baza 'noului legământ' (Ioel 2:32; Țefania 3:12,13; Ieremia 31:31-34; Ezechiel 11:16-21).” – Hans K. LaRondelle, *The Israel of God in Prophecy: Principles of Prophetic Interpretation*, p. 90.

### **Israelul legământului**

„Rămășița aceasta credincioasă de la sfârșitul timpului va deveni martorul lui Dumnezeu printre toate națiunile și ea îi include și pe cei din afara poporului Israel, indiferent de originea lor etnică (Zaharia 9:7; 14:16; Isaia 66: 19; Daniel 7:27; 12:1-3).

Imaginea completă a rămășiței escatologice din Vechiul Testament descoperă că binecuvântările legământului date lui Israel ca popor se vor împlini nu cu Israelul care a fost necredincios ca națiune, ci cu acel Israel care Îi este credincios lui Iehova și se încrede în Mesia pe care El L-a trimis. Această rămășiță a lui Israel va include rămășițele credincioase din toate neamurile și va împlini, astfel, planul divin al alegerii poporului Israel.” – Hans K. LaRondelle, *The Israel of God in Prophecy: Principles of Prophetic Interpretation* pp. 90–91.

Elementul cel mai important de subliniat este că Dumnezeu nu a respins grupuri de oameni în masă. Toți, evrei și neamuri (deși evreii au fost cei dintâi), pot găsi salvare în Isus la nivel individual. Ideea că Dumnezeu i-a respins pe evrei ca indivizi doar pentru că sunt evrei este în antiteză totală cu Scriptura. Iată ce a scris apostolul Pavel: „Care este deci întâietatea iudeului sau care este folosul tăierii împrejur? Oricum, sunt mari. Și mai întâi de toate, prin faptul că lor le-au fost încredințate cuvintele lui Dumnezeu. Și ce are de-a face dacă unii n-au crezut? Necredința lor va nimici ea credințioșia lui Dumnezeu?” (Romani 3:1-3).

Ni se spune clar aici că doar *unii* n-au crezut, dar cei mai mulți au crezut. Iar acești oameni, adică evreii care au crezut, împreună cu neamurile au format biserica primară. De fapt, la început, biserica a fost formată practic doar din evreii care au crezut!

Dumnezeu nu a respins pe nimeni în masă, ca grup, pentru că mântuirea nu se întâmplă niciodată în masă. Evrei sau neamuri, toți oamenii sunt pierduți sau mântuiți ca indivizi, pe baza propriei alegeri.

### III. Aplicație

**De meditat:** Societatea a avut întotdeauna o conștiință a genealogiei, a originii. O genealogie impresionantă are parte de favoare, de influență și de legături. Chiar și în timpurile biblice, oamenii erau deseori identificați pe baza genealogiei lor. Să fie din „sămânța” lui Avraam era pentru evrei o chestiune de orgoliu și de mare prestigiu.

1. Ce rol a avut legământul în stabilirea relațiilor între Dumnezeu și oameni într-un timp când linia genealogică era o chestiune importantă? Ce are de-a face legătura noastră cu Dumnezeu cu legătura noastră cu alți oameni? Ce lecții putem învăța din relația de legământ a lui Israel cu Iehova care ne pot întări relația personală cu El?
2. Pentru a spulbera prejudecățile obișnuite în vremea Sa, Isus a arătat spre unele adevăruri evidente, precum acela că soarele răsare și peste cei răi, și peste cei buni (Matei 5:45). Faptul că El a fost nevoit să îi amintească poporului ales al lui Dumnezeu astfel de lucruri evidente ne spune cât de egocentrice deveniseră evreii. Care sunt pericolele ca biserica noastră să devină egocentrică?
3. Parte din genealogia lui Israel era „Șechina”, sau slava vizibilă, divină și plină de splendoare a lui Dumnezeu (Exodul 40:34-38). Ce dovezi tangibile despre Dumnezeu ai? Chiar avem nevoie de ceva vizibil care să ne amintească de El? Explică.
4. Analizează 2 Corinteni 11:16-33. Opozanții lui Pavel în Corint erau evrei creștini care se alăturaseră bisericii și căutau poziții de conducere. Ei credeau că, deoarece erau „sămânța” lui Avraam, le erau superiori creștinilor dintre neamuri. Totuși, Pavel nu recunoaște nicio astfel de distincție între evrei și neamuri în ce privește mântuirea și poziția lor înaintea Domnului. Cum am putea să ne simțim superiori altora care au exact același drept la o relație de legământ cu Dumnezeu cum avem noi? Cum pot așteptările „exterioare” pe care le avem de la alții să împiedice misiunea bisericii?